

Svar til Storfjord kommune på hvordan fisket og miljøet i elvene har blitt endret som følge av kraftutbygginga i Skibotn.

Svar fra Kitdalen jeger og sportsfisker forening (KJSF):

Ved formann i KJSF Torbjørn Naimak

Litt om KJSF sitt virkeområde

KJSF har som hovedarbeids område Kitdalselva og fjellvannene som befinner rundt Caccavatnet og Govdavatnet. Samt Breidalen ned til Treiksrøysen. Et område som Kitdalingene har bruk som sitt spiskammers fra de første som etablerte seg i dalen på begynnelsen av 1800 tallet. Derfor er det naturlig at vi i dette svaret avgrenser vår vurdering til dette området (Bilde 1).

Vassdragene som er direkte berørt av utbyggingene er ; Halvordalsvatnet, Sjørdalssmåvannene, Caccavatnet, Govdavatnet, Breidalselva. Videre er Sjørdalselva berørt ved at elva fra Halvordalsvatnet er tatt over i Sjørdalsvatnene.

Bilde 1 Viser kjerneområdet for KJSF sin aktivitet.

Litt om KJSF sitt forhold til TK

KJSF ble startet i 1971 i Kitdalen og har siden den tid vært en aktiv forening. Med den hensikt å ta vare på våre unike fiskeressurser og jakt ressurser og levere denne videre på til

neste generasjon på en bærekraftig måte. I forbindelse med forundersøkelsene før kraftutbygging høsten 1976 lånte medlemmer av foreningen båt og hytte til prøvafiske gjennomført i regi av Tromsø Museum. Dette prøvafiske dokumenterte blant annet at Govdavatnet var et vatn med storvokst røye av god kvalitet. I forbindelse med kraftutbyggingen ble det drevet rovfiske både Govda- og Caccavatnet hvor det meste av storfisken ble tatt på garn. Konsekvensene av det var at vi fikk vann som var i økologisk ubalanse og fikk en overbefolket røypopulasjon i både Cacca og Govdavatnet.

KJSF satt på slutten av 1980 tallet i gang et storstilt prosjekt med å rette opp skadene etter utbyggingen gjennom et utstrakt rusefiske for å få vatnene i økologisk balanse. KJSF hadde behov for støtte til dette arbeidet og søkte TK om midler til å støtte dette arbeidet, noe de var pålagt i henhold til konsesjonsvilkårene. Vi fikk aldri noen positiv dialog eller penger fra TK for å rette opp skadene som oppsto i forbindelse med kraftutbyggingen. Videre ble det sendt forslag til biotopforbedring i Govdavatnet for å forbedre fisken sitt levevilkår i vatnet uten at vi fikk noen respons tilbake fra TK. Spesielt hadde vi fokus på å tiltak som reduserte partikulært materiale å bli vasket ut i vatnet. Et slikt tiltak hadde forbedret kvaliteten på røya og redusert den visuelle forurensningen dagens regime fører til. Videre er også TK forpliktet å sette ut røye både i Govdavatnet og i Sjørdalselva noen som vi også har påpekt over for dem. Dette er heller aldri blitt fulgt opp. Vi har fått støtte fra Forsvaret og fra Statsskog til noen av våre tiltak for å rette opp skadene etter utbyggingen, men aldri noen som helst tiltak fra TK eller ei krone til støtte til KJSF, fra de som har ødelagt vårt fjellområde.

Detaljert oversikt over de ulike konsekvensene TK har påført vårt område:

Sjørdalssmåvannene

Brevann fra Halvordalsvann har gitt en negativ påvirkning på fiskebestanden i begge vannene. Lavere temperatur gir lavere vekst hastighet til røya i vatnet. Videre kommer det inn brevann som har mye leire og partikulært materiale med seg. Gruveslam fra tunnelen som binder Halvordalsvatnet og Sjørdalssmåvannene sammen har også hatt en negativ effekt på fiskebestanden. Disse faktorene bidrar negativt på primærproduksjon i vatnet som i sin tur bidrar til mindre produksjon av mat til fisken. Fra å være gode fiskevatn før utbyggingen har disse vatnene forandret seg til vann med små røye «tussen brødre» som ikke har verdi. Før utbyggingen var det to populære fiskevann etter utbyggingen svært få om ingen som bruker vannene med tanke på sportsfiske. Foreningen har prøvd å kultivere vatnene med rusefiske uten å få støtte til dette tiltaket fra Troms Kraft (TK)

KJSF sine krav til TK :

Disse vatnene må det lages en ny reguleringsplan i den reviderte konsesjonsbehandlingen. Vårt forslag er å gjennomføre uttynningsfiske for å få opp størrelsen på røya i vatnet slik at

vannene kommer i en mer økologiskbalanse. Vår erfaring med nærliggende vatn er at det vil være en prosess (rusefiske med påfølgende prøvefiske) som vil ta minst 10 til 15 år før man ser en vedvarende positiv effekt av et slikt tiltak.

Caccavatnet

Etter Govdavatne er Caccavatnet det nest viktigste fiskevatnet i området. Er indirekte blitt berørt av utbyggingen ved at brevann fra Halvordalsvatnet drenerer nå over i Caccavatnet via Sørดาลssmávannene. Caccavatnet fikk en kraftig knekk i fiskebestanden etter utbyggingen. I forbindelse med anleggsvirksomheten ble det drevet et utstrakt garnfiske av anleggsarbeiderne som førte til et altfor stort press på storfisken i vatnet, som i neste omgang bidro til stor populasjon av småfallen røye. I slike høyfjellsvatn er predasjon av storfisk en nøkkel faktor for å regulere populasjon. Blir storfisken borte vil rekrutteringen bli for stor og man ender opp med «tusenbrødres» vann. KJSF har lagt ned et formidabelt arbeide i å kultivere Caccavatnet tilbake til et godt fiskevatn. Prosjektet startet opp i 1991 og har pågått frem til i dag. I denne perioden er det tatt ut ca. 5 tonn med små røye og lagt ned tusen vis av timer i egeninnsatt fra foreningen, for å få vatnet tilbake til normal nivå før utbyggingen.

KJSF sine krav til TK :

KJSF foreslår at det i de nye konsesjonsvilkårene at det settes frem krav om at det avsettes fiskefond som styres av Storfjord kommune å rette opp de direkte skadende som TK har bidratt til.

Govdavatnet

Før utbyggingen var Govdavatnet det beste vatnet med tanke på fiske. Det ble brukt av lokalbefolkningen som det viktigste vatnet både som et matfiskvann og som sportsfiske. Reguleringen har totalt ødelagt vatnet. Det brukes ikke i dag av noen med tanke på fiske. Fisken er av svært dårlig kvalitet og størrelse. Fiske er i liten grad egnet som matfisk da leire/silt gir fisken jordsmak. Jordsmak kommer fra geosmin produserende blågrønne Cyanobakterier som finnes i leirholdig jord. Videre fører den kraftige reguleringen til at rogn som legges vil bli tørrlagt og ødelagt med den måten TK kjører sitt kraftproduksjon i dag. Som et konkret eksempel er sesongen 2023, hvor de har tappet ned vannstanden til ekstremt lavt nivå. Vi anbefaler Storfjord kommune dra på befaring og se og dokumentere dette med tanke på TK sin rovdrift av vatnet. Dette vil føre til at alt av rogn sesongen 2023 vil gå tapt og det vil være en hel årsklasse av røye som ikke kommer til å vokse opp. Røyerogn vil normalt klekke etter 440 døgn grader i Govdavatnet, som vil si i april måned. Videre fører reguleringen til en visuell forurensing som trekker ned verdien av området. Videre skal det nevnes at partikulært material i vatnet påfører fiske store respiratoriske utfordringer med at gjellene fylles med silt og leire. Primærproduksjon vil også bli kraftig redusert pga manglende sollys som slipper ned i vatnet. Fiske vil da både sulte og lide pga redusert oksygen opptak og det oppstår svært dårlig dyrevelferd. Noe som ikke er etisk forsvarlig. Videre vil dagens nedtappingsregime føre til at fisk blir drept og får redusert evne

til å overleve. Ved å begrense nedtappinen til for eksempel 10 m vil egg, yngel, fisk og en del byttedyr i strandsone overleve noe som vil bidra til et bedre dyrevelferd og kvalitet på fisken.

KJSF sine krav til TK :

KJSF foreslår at de gamle konsesjonsvilkårene følges opp med krav om årlig utsetting av røye og rusefiske for å fiske ned den småfalne røya som er i vatnet. Videre at det settes frem krav om at det avsettes fiskefond som styres av Storfjordkommune å rette opp skadende som TK har bidratt til. Blant annet tiltak som hindrer at leirholdig jord vaskes ut. Videre at TK ikke får tappe ned mer enn 10 m fra dagens normalnivå. Om de ønsker å ta ut mer vann er kravet at de bygger en høyere demning og kan tappe til dagens normal vannivå.

Breidalselva

Etter utbyggingen fiske etter røye i øvre del av breidalselva blitt eliminert. Før Utbyggingen vandret røye ut fra Govadvatnet og bidro til å holde oppe en stor bestanden av røye i elva som lokalbefolkningen fiske på.

KJSF sine krav til TK :

Det må i den nye regulerings planen kompenseres for manglende fisk i breidalselva ved at røye setts ut årlig og at det bygges terskler i elva i området Govda- til Rakheimvatnet som et avbøtende tiltak. For å bevare stedegen stamme av røye i breidaleelva bør det brukes røyestammen som naturlig finnes i området. Et tiltak kan være å sette ut rusefanget smårøye fra Sjørdalssmånne, Caccavatnet eller Oksefjell småvannene i Breidalselva for å holde oppe fiskebestanden. Samtlige av disse vatnene drenerte før utbyggingen ned i Breidalselva og dannet grunnlaget for fiskebestanden i Breidalselva.

Merknader i forbindelse med miljøforurensning som ikke er tatt opp etter utbyggingen

Det ligger mye plast og annet miljøfarlig avfall i anleggsveiene som ble bygd. Dette bør ryddes opp og fjernes.

Kitdalselva – Sjørdalselva

Generelt har sjørøyebestanden blitt ødelagt som følge av at TK ikke har kompensert med å sette ut røye i Sjørdalselva som de er pliktig til i henhold til konsesjonsvilkårene. Temperaturen i elva har økt som følge av reguleringen. Halvordalsvatnet var er isbrepåvirket vann, når denne elva ble regulert over til Skiboten økte den gjennomsnittlige vanntemperaturen i Kitdalselva. Videre har vannføringen i sjørdalselva blitt vesentlig mindre. Dette har ført til dårligere oppvekstforhold for røya. Mindre vann i kulpene som gir

begrenset biomasse med fisk og dårligere gyteforhold for røye. Den lave vannføringen har også ført til oppgangshinder for røya i Sjørdalselva. Spesielt er det en foss ved kulpen Vilgissorgi som røya ikke klarer å passere. Noe som fører til at halve Sjørdalselva ikke kan benyttes av sjørøya pga dette oppgangshindret.

Historiske data :

Vi har historisk data som underbygger våre påstander er en spørreundersøkelse som ble gjort i 1981 av elever ved Hatteng skole som dokumenterer at Sjørdalselva var ei god røye elv før utbyggingen (se vedlegg 1). Videre er 5 tilfeldige personer som er mer er 50 år spurt om elva , her er svarene fra spørreundersøkelsen.

Sammendrag av 5 tilfeldig spurte:

Hvilken art fisker dere etter?

Svar: mest røye, litt ørret og noen få laks

1. Kunne man hente seg steikefisk etter en tur i elva på 1960-1970 tallet?

Svar: Ja

2. Var det mye, lite eller ingen småfisk i elva på 1960-1970 tallet?

Svar: mye

3. Var det mye, lite eller ingen fisk i elva fra 1980-2020 tallet?:

Svar: lite

4. Når sluttet du å fiske aktivt i elva ca. årstall.

Svar: 2000 tallet

5. Var det vanlig, uvanlig eller aldri mulighet å få blink (300-500 g)

Svar: vanlig

6. Var det vanlig, uvanlig eller aldri mulighet å få stor røye i elva (0,5-1,5 kg).

Svar: vanlig

7. Fisket du i sjørdalselva?

Svar: ja

8. Hvis ja, hvordan var sjørdalselva som fiske elv ? lite, middels eller god.

Svar: god

Tidsvitner som kan bekrefte dette :

Tidsvitner:

Magnar Ryeng

Nils Ryeng

Atle Aronsen

Per Aronsen

Aina Rydningen

Olga Jensen

Torbjørn Naimak

Jonny Olsborg

Odd Geir Fagerli

Liv Nevermo

Jan Ivar Larsen

Gunnar Larsen

Torleif Fagerli

Sigfred Esekielsen

Jan Arnt Figenschau

Kåre Fagerli

Helge Jensen

Egil Larsen